

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 28 » _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЛЬФЕДЖІО

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»

Інститут мистецтв

2016 – 2017 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

А.О. Гаранник

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 08 » _____ 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЛЬФЕДЖІО

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»

Інститут мистецтв

2015 – 2016 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма Сольфеджіо для студентів за напрямом підготовки 6.020204
“Музичне мистецтво”.

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри теорії та методики
музичного мистецтва

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри теорії та методики музичного
мистецтва.

Протокол від «30» серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва

_____ (Олексюк О.М.)

© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«___» _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЛЬФЕДЖІО

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»

Інститут мистецтв

2016 – 2017 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма Сольфеджіо для студентів за напрямом підготовки 6.020204
“Музичне мистецтво”.

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри теорії та методики
музичного мистецтва

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри теорії та методики музичного
мистецтва.

Протокол від «30» серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва

_____ (Олексюк О.М.)

Зміст

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни.....	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма.	
• <i>Змістовий модуль V. Гармонічне чотириголосся</i>	8
• <i>Змістовий модуль VI. Хроматизм . Відхилення</i>	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни.....	14
V. Завдання для самостійної роботи студента.....	15
VI. Система поточного та підсумкового контролю.....	18
VII. Методи навчання та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.....	23
VIII. Методичне забезпечення курсу.....	23
IX. Екзаменаційні вимоги.....	23
X. Рекомендована література.....	24
а) Основна.....	24
б) Додаткова.....	24

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Сольфеджіо” є одним з найважливіших в ході підготовки музиканта-професіонала, вчителя музики, музичного керівника. Він займає чільне місце серед музично-теоретичних дисциплін. Це практична дисципліна, яка охоплює певну систему інтонаційних і слухових умінь та навичок, необхідних для формування музиканта будь-якої спеціальності.

Зміст курсу спрямований на системний, методичний розвиток музичних здібностей студентів: мелодичного, тембрового, ладового, гармонічного, поліфонічного слуху, метро-ритмічного відчуття, музичної пам'яті, музично-слухових уявлень, тобто музично-слухового досвіду. Сольфеджіо сприяє розвитку цих якостей за допомогою цілеспрямованого впливу на слух системою особливих форм завдань і вправ.

Мета курсу: формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, уміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.

Завдання курсу:

- формування у студентів навичок точного інтонування та визначення на слух елементів музичної мови;
- формування навички вільного читання з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур;
- розвиток внутрішнього слуху (вчити визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо-тональні і темпові зміни, кульмінацію твору);
- домагатися від студентів ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів;
- домагатися осмисленого ставлення до структурної, ладо-тональної та метро-ритмічної будови музичного прикладу (привчати студентів в уяві аналізувати приклад, спираючись на теоретичні знання, розуміти мелодичний і гармонічний розвиток музичної думки, відмічати найбільш характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу);
- формування навичок запису одноголосного та двоголосного диктанту.

Студенти повинні отримати знання про:

- основні засоби музичної виразності (метр, ритм, темп, розмір, акорд, інтервал та ін.)
- лад та його елементи, види ладів;
- інтервали та акорди в умовах діатоніки та хроматини.

Студенти повинні отримати вміння та навички:

- прочитати заркуша будь-який приклад в одноголосі, двоголосі, триголосі, чотириголосі;
- записати по слуху одноголосну мелодію чи двоголосний приклад;
- всі засоби музичної виразності аналізувати на слух.

Викладання курсу “Сольфеджіо” здійснюється в тісному зв'язку з вивченням таких музично-теоретичних дисциплін як гармонія, поліфонія, аналіз музичних творів, історія музики.

Вивчення курсу будується на прикладах світової та української класичної музики, творів сучасних українських та зарубіжних композиторів, народної української творчості, творів із шкільного та дошкільного репертуару.

Враховуючи, що на одному й тому ж курсі є студенти з різною музичною підготовкою, викладач повинен досягти вирівнювання їх музичних знань відповідно до вимог програми.

Основні форми роботи в курсі сольфеджіо: інтонаційні вправи, читання з аркушу музичний диктант та слуховий аналіз.

Курс завершується заліком у III семестрі та екзаменом у IV семестрі.

У процесі вивчення курсу студент формує такі світоглядні, освітні та професійні **компетентності:**

світоглядну:

- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції;

інформаційну:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;

науково-дослідницьку:

- володіння науково-дослідними методами відповідно до фахового спрямування;

самоосвітню:

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку;

фахову (музично-теоретичну):

- знання, розуміння і здатність застосовувати на практиці основні положення теорії музики, гармонії, поліфонії;

- здатність вільно читати з аркуша одноголосні та двоголосні приклади з урахуванням метро-ритмічних складнощів;

- здатність записати по слуху мелодію в будь-якому стилі та тональності;

- здатність осмислено виконати вправи різного спрямування в певній тональності;

- здатність по пам'яті відтворити певні засоби музичної виразності;

- здатність підбирання акомпанементу до заданої мелодії на фортепіано з використанням особливостей різних видів гармонії та фактури;

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування особистості фахівця вищої кваліфікації.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>7 кредитів</i></p> <p>Змістові модулі: <i>6 модулів</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни 90 годин: <i>3 семестр – 30 год.</i> <i>4 семестр – 60 год.</i></p> <p>Тижневих годин: <i>3 семестр – 2 год.</i> <i>4 семестр – 2 год.</i></p>	<p>Шифр та назва галузі знань: 0202 «Мистецтво»</p> <p>Шифр та назва напрямку підготовки: 6.020204 «Музичне мистецтво»</p> <p>Освітній рівень перший (бакалаврський)</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестри: 3-4</p> <p>Лабораторні заняття: <i>3 семестр – 14 год.</i> <i>4 семестр – 14 год.</i></p> <p>Підсумковий контроль: <i>3 семестр – 2 год.</i> <i>4 семестр – 2 год.</i></p> <p>Самостійна робота: <i>3 семестр – 14 год.</i> <i>4 семестр – 14 год.</i></p> <p>Семестровий контроль: <i>4 семестр – 30 год.</i> 3 семестр – залік 4 семестр - екзамен</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви розділів	Кількість годин					Форми контролю
		Разом	Лабораторних	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль	

II курс
III семестр
Змістовий модуль V
Гармонічне 4-голосся.

5.1	Гармонічне чотириголосся у тісному розташуванні	9	4	5			Письмове та усне опитування
5.2	Гармонічне чотириголосся у широкому розташуванні	11	6	5			Письмове та усне опитування
5.3	Нонакорди S та D групи	8	4	4			Письмове та усне опитування
	Модульний контроль	2			2		Письмове та усне опитування
Всього на III семестр		30	14	14	2		ПМК (залік)
IV семестр Змістовий модуль VI. Хроматизм. Відхилення.							
6.1	Ладова альтерація мажору та мінору	11	6	5			Письмове та усне опитування
6.2	Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації	9	4	5			Письмове та усне опитування
6.3	Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості	8	4	4			Письмове та усне опитування
	Модульний контроль	2			2		Письмове та усне опитування
	Семестровий контроль					30	
Всього на IV-й семестр		30	14	14	2	30	Екзамен

III. ПРОГРАМА
II курс
III семестр
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

Гармонічне чотириголосся.

Тема 5.1.: Гармонічне чотириголосся в тісному розташуванні – 4 год.

Назви голосів у чотириголоссі (бас, тенор, альт, сопрано). Мелодичне положення акорду. Тісне розташування акордів.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок слухового сприймання багатоголосся; ансамблевого виконання, виокремлення в гармонічній фактурі будь-якого голосу; аналізу голосоведіння багатоголосної фактури.

Завдання:

1. Настройка в ладо тональності.
2. Інтонувати:
 - окремі інтервали або групи інтервалів на два голоси;
 - дисонуючі інтервали з розв'язанням (наприклад в3, зб5, в3; ч5, зм7, ч5) ансамблем студентів;
 - гами або гамоподібні вправи з рухом голосів у терцію і сексту;
3. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - багатоголосні вправи із збірки Є.Євпака «Хорові розспівки».
4. Визначити на слух:
 - три- та чотириголосні акордові послідовності;
 - мелодичне положення окремих акордів;
 - басовий голос в гармонічній фактурі;
 - кількість голосів у багатоголосних музчних творах.
5. Створити підголоски до мелодії даної пісні.
6. Записати запропоновану акордову послідовність в хоральній фактурі із строгим плавним голосоведінням.

Література основна: 2, 6, 8, 9.

Література додаткова : 3, 5.

Тема 5.2.: Гармонічне чотириголосся в широкому розташуванні – 6 год.

Назви голосів у чотириголоссі (бас, тенор, альт, сопрано). Мелодичне положення акорду. Широке розташування акордів.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок слухового сприймання багатоголосся; ансамблевого виконання, виокремлення в гармонічній фактурі будь-якого голосу; аналізу голосоведіння багатоголосної фактури.

Завдання:

7. Настройка в ладо тональності.
8. Інтонувати:
 - окремі інтервали або групи інтервалів на два голоси;
 - дисонуючі інтервали з розв'язанням (наприклад в3, зб5, в3; ч5, зм7, ч5) ансамблем студентів;
 - гами або гамоподібні вправи з рухом голосів у терцію і сексту;
9. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - багатоголосні вправи із збірки Є.Євпака «Хорові розспівки».
10. Визначити на слух:
 - три- та чотириголосні акордові послідовності;
 - мелодичне положення окремих акордів;
 - басовий голос в гармонічній фактурі;
 - кількість голосів у багатоголосних музичних творах.
11. Створити підголоски до мелодії даної пісні.
12. Записати запропоновану акордову послідовність в хоральній фактурі із строгим плавним голосоведінням.

Література основна: 8, 10, 9.

Література додаткова : 2, 4, 7.

Тема 5.3. Нонакорди субдомінантової та домінантової групи – 4 год.

Нонакорди II, IV, V ступенів та їх різновиди.

Виклад нонакордів у чотириголосі та п'ятиголосі. Використання нонакордів у гармонічних зворотах.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок визначення нонакордів II, IV, V ступенів (побудова, різновиди) та особливості їх розташування, відпрацювання співу акордових послідовностей.

Завдання:

1. Настройка в ладотональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди натурального, гармонічного мажору (мінору) з ритмічними ускладненнями;
 - ланцюжки діатонічних, характерних інтервалів з розв'язанням за тяжінням у різні тональності;
 - нонакорди в тональностях та від звука з розв'язанням через септакорд того ж ступеня або септакорд квартою вище;
3. Сольфеджувати:

- одно- та двоголосні вправи з підручників;
 - чотириголосні вправи з підручника Б. Алексєєва «Гармонічне сольфеджіо»
4. Визначити на слух:
- кількість голосів у нонкордах та розв'язати усіма можливими варіантами;
 - акордові послідовності з використанням різновидів нонакордів;
5. Записати одноголосний диктант, попередньо проаналізувати метро-ритмічні особливості, проспівати та транспонувати на тон вгору.
6. Створити 4 мелодії в різних тональностях мажору і мінору, використати нонакорди II, IV, V ступенів у мелодичному русі.
7. До даної мелодії добрати ритмічний супровід.

Література основна: 3, 8, 10, 11.

Література додаткова : 1, 3.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

Хроматизм. Відхилення.

Тема 6.1. Ладова альтерація мажору і мінору – 6 год.

Хроматичні інтервали в мажорі та мінорі (побудова розв'язання). Альтерація акордів субдомінантової та домінантової групи в мажорі та мінорі.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок визначення, інтонування різновидів альтерації в мажорі (мелодика, інтервали, акорди), аналізу особливостей розташування альтерованих акордів і використання їх в каденційних зворотах.

Завдання

1. Настройка в лад тональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди мажору з повною хроматизацією за знаками, запропонованими викладачем;
 - хроматичні інтервали в тональностях мажору до 4 ключових знаків з розв'язанням;
 - ланцюжком (за схемою) характерні та хроматичні інтервали з розв'язанням в межах однієї тональності;
 - акордові послідовності, що містять альтеровані акорди S групи в каденційних зворотах в мажорних тональностях.
3. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одноголосні вправи з ладовою альтерацією нестійких ступенів;
 - двоголосні вправи з елементами ладової альтерації;
 - однотонально триголосні приклади гармонічного складу з музичної літератури (один голос співати, решту виконувати на фортепіано або співати тріо);
4. Визначити на слух:
 - хроматично змінені нестійкі ступені мажорних звукорядів;
 - ланцюжки (діатонічних, характерних, хроматичних) інтервалів в тональностях мажору;
 - види альтерованих акордів;
 - гармонічні послідовності, що містять альтеровані акорди;

5. Після настройки і прослуховування мелодії визначити значення хроматизмів та записати їх.

6. Створити декілька мелодій в ладах, звукоряди яких запропоновані викладачем.

Література основна : 3, 4, 6, 9.

Література додаткова : 4, 5.

Тема 6.2. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації. – 4 год.

Альтеровані акорди в плагальних зворотах. Альтеровані акорди в автентичних зворотах.

Альтеровані акорди в прохідних та допоміжних зворотах. Альтеровані акорди в перерваному звороті.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок сприйняття колористичної та експресивної сторони гармонії в її ускладнених формах, усвідомлення художніх закономірностей композиторських нотацій XIX – XX ст.; осмислення функціональної природи альтерованих акордів, визначення певних змін в структурі акорду, аналізу та інтонування гармонічних зворотів з різними альтерованими акордами.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
 - за камертоном, з подальшим оспівуванням звуків тонічного тризвука
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - хроматичні допоміжні до стійких ступенів у мажорі та мінорі
 - підголоскові триголосні періоди з хроматичними, допоміжними та прохідними звуками;
 - гармонічні плагальні звороти з альтерованими акордами:
I – II2 – II2#1#3 – I; I – II2#1#3 – I;
 - гармонічну послідовність з альтерованими акордами в перерваному звороті в тональностях до 2 ключових знаків:
I – III – IV – VII6 – I – I6 – IV – II43#1#3 – K64 – V7 – Vīb – IV7#1#3 – K64 – V7 – I.
3. Сольфеджувати:
 - перевірка знань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одно- та двоголосні вправи з підручників з попереднім аналізом альтерованих звуків;
 - триголосні вправи із збірки «Хорові розпівки» Є. Євпака;
 - чотириголосні вправи з альтерованими акордами з підручника «Гармонічне сольфеджіо» Б. Алексеєва.
4. Визначити на слух:
 - види альтерацій в окремому голосі в гармонічних зворотах;
 - функцію альтерованих акордів в гармонічних зворотах;
 - в гармонічних послідовностях плагальні звороти з альтерованими акордами.
5. Записати мелодію сопранового голосу з чотириголосного уривку музичного твору.

Література основна : 3, 5, 8, 9, 10.

Література додаткова : 1, 2.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення альтерованих акордів у прохідних та допоміжних зворотах, аналізу гармонічних зворотів, відпрацювання співу акордових послідовностей (ланцюжком та в ансамблі)

Завдання

1. Настройка в ладо тональності:
 - за камертоном, з подальшим оспівуванням звуків тонічного тризвука;
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди мажору та мінору в поступовому русі (вгору і вниз) з альтерацією нестійких ступенів ладу;
 - двоголосні розспівки з хроматичними допоміжними та хроматичними звуками взятими стрибком і кілька пов'язаних між собою хроматичних звуків;
 - у триголоссі варіювання ритмічного малюнка в мелодії на фоні стабільної ритмічної пульсації в середньому та нижньому голосі;
3. Сольфеджувати:
 - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
 - одноголосні вправи з підручників;
 - двоголосні вправи з альтерацією нестійких ступенів;
 - чотириголосні вправи з підручника Б. Алексєєва.
4. Визначити на слух:
 - ладову альтерацію ступенів у фрагментах музичних творів;
 - акордову структуру окремо виконаних гармонічних зворотів з альтерованими акордами (тони акордів, розташування,)
5. Диктант (одноголосний), попередньо проаналізувати метро-ритмічні ускладнення.

Література основна : 3, 5, 8, 9, 10.

Література додаткова : 2, 5.

Тема 6.3. Відхилення в тональності I ступеня спорідненості – 4 год.

Тональності I ступеня спорідненості в мажорі та мінорі. Відхилення в тональності субдомінанти. Відхилення в тональності домінанти. Побічні домінанти як засіб відхилення.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення відхилень, засобу їх здійснення в межах періоду, відпрацювання співу гармонічних зворотів з відхиленням в тональності домінанти.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
 - за камертоном, з подальшим доспівуванням звуків тонічного тризвука;
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - мажорні та мінорні гами з альтерацією нестійких ступенів у терцію і сексту.
 - Мажорні та мінорні гами з альтерацією (з акордовим супроводом)
 - В тональностях Es-dur, cis-moll акордові послідовності з відхиленням в тональності домінанти.
3. Сольфеджувати:
 - одно-, двоголосні вправи з підручників
 - одноголосні вправи з підручників з інтонаційними, метро- ритмічними труднощами;
 - гармонічне та імітаційне двоголосся з відхиленням в тоальності домінанти.

4. Визначити на слух :

- альтеровані ступені ладу в різних регістрах;
- неповні акорди в тональностях (доспівати відсутній звук)
- відхилення в акордових послідовностях, відтворити їх графічно;
- відхилення та засоби їх здійснення у фрагментах музичних творів;

5. Диктанти:

- одноголосний з хроматизмами, відхилення та метро-ритмічними ускладненнями;
- запис басового або середнього голосу (за вибором викладача) у чотириголосному

диктанті;

6. Скласти мелодію з використанням відхилень. Проспівати її.

Література основна : 3, 5, 8, 9, 10.

Література додаткова : 2, 4.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: розвиток відчуття тонального розвитку в музичній тканині, накопичення слухових вражень тональних співвідношень; набуття навичок визначення побічних тональностей, шляхів змін тональностей в середній побудові, відпрацювання відхилень в тональності субдомінанти.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:

2. Інтонувати:

- мажорні та мінорні гами з альтерацією нестійких ступенів у терцію і сексту (дуетом і групою);

- в тональностях A-dur, g-moll (у мелодичному русі) акордові послідовності з відхиленням в тональності домінанти;

- мелодичні звороти, що містять відхилення в тональності субдомінанти з попереднім аналізом тонального плану;

- двоголосні речення, в яких є відхилення в тональності субдомінанти з аналізом тональностей, що зустрічаються у виконаних побудовах;

- триголосні періоди поліфонічної фактури, що містять декілька побічних тональностей.

3. Сольфеджувати:

- одно-, двоголосні вправи з підручників (з попереднім аналізом ладових ускладнень);

- гармонічне чотириголосся з підручника «Гармонічне солфеджіо» Б. Алексєєва

4. Визначити на слух:

- тональний план одноголосної мелодичної побудови;

- засоби тонального розвитку в декількох уривках з музичних творів.

5. Записати після попереднього аналізу тонального плану одноголосний диктант з відхиленнями в тональності субдомінанти.

Література основна : 3, 5, 8, 9, 10.

Література додаткова : 2, 5.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «СОЛЬФЕДЖІО» II КУРС (ЗМІСТОВІ МОДУЛІ V-VI)

Разом на II курс – 60 год., лабораторні – 28 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год., семестровий контроль – 30 год.						
Модулі	Змістовий модуль V			Змістовий модуль VI		
Назва модуля	Гармонічне 4-голосся			Хроматизм. Відхилення		
Кількість балів за модуль	117 балів			117 балів		
Лабораторні	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2	6.3
Теми лабораторних робіт (всього 154 бали)	Гармонічне чотириголосся у тісному розташуванні. (1+10 балів)*2=22 бали	Гармонічне чотириголосся у широкому розташуванні. (1+10 балів)*3=33 бали	Нонакорди S і D групи. (1+10 балів)*2=22 бали	Ладова альтерація мажору та мінору. (1+10 балів)*3=33 бали	Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації. (1+10 балів)*2=22 бали	Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості. (1+10 балів)*2=22 бали
Самостійна робота (всього 30 балів)	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю (всього 50 балів)	Модульна контрольна робота 5 (25 балів)			Модульна контрольна робота 6 (25 балів)		
Підсумковий контроль	III семестр – залік. Всього без заліку – 117 балів, коефіцієнт – 1,17			IV семестр – екзамен (40 балів). Всього без екзамену – 117 балів, коефіцієнт – 1,95		

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

II курс

Семестр III

Змістовий модуль V Гармонічне 4 – голосся.

5.1	Гармонічне чотириголосся в тісному розташуванні	<ul style="list-style-type: none">- Інтонувати:- звукоряди ладів з різними ритмічними малюнками;- інтервальні послідовності (діатонічні і характерні) в тональностях до 5 ключових знаків;- гармонічні послідовності, запропоновані на занятті, по вертикалі;- будь-який голос в чотириголоссі з одночасним виконанням решти голосів на фортепіано.- Сольфеджувати:- одно-, двоголосні вправи з підручників;- вправи з «Хорових розспівок» Є. Євпака;- Добрати супровід до трьох мелодій в хоральній фактурі.	5 год.	Л.о. : 2, 6, 8, 9. Л.д. : 3, 5.	Письмове та усне опитування	5
5.2	Гармонічне чотириголосся в широкому розташуванні	<ul style="list-style-type: none">- Інтонувати:- звукоряди ладів з різними ритмічними малюнками;- інтервальні послідовності (діатонічні і характерні) в тональностях до 5 ключових знаків;- гармонічні послідовності, запропоновані на занятті, по вертикалі;- будь-який голос в чотириголоссі з одночасним виконанням решти голосів на фортепіано.- Сольфеджувати: - одно-, двоголосні вправи з підручників;- вправи з «Хорових	5 год.	Л.о. : 8, 9, 10. Л.д. : 2, 4, 7.	Письмове та усне опитування	5

		розспівок» Є. Євпака; - Добрати супровід до трьох мелодій в хоральній фактурі.				
5.3	Нонакорди S та D групи	- Інтонувати:- звукоряди мажору і мінору (натуральний гармонічний); - ланцюжки діатонічних, характерних інтервалів за схемами; - акордові послідовності з використанням нонакордів II, IV, V ступенів за схемами; - Сольфеджувати:- одна-та двоголосні вправи з підручників; - багатолосні вправи зі збірки Є. Євпака «Хорові розспівки»;- чотириголосні вправи з підручників Б. Алексеєва «Гармонічне сольфеджіо». - Скласти 3 мелодії, що містять жанрові ознаки вальсу, полонезу, танго. Проспівати їх.	4 год.	Л.о. : 3, 8, 10, 11. Л.д. : 1, 3.	Письмове та усне опитування, МКР	5

**Семестр IV
Змістовий модуль VI.
Хроматизм. Відхилення.**

6.1	Ладова альтерація мажору та мінору	- Інтонувати:- звукоряди мажору з повною хроматизацією за зразками, запропонованими викладачем,- ланцюжком за схемою характерні та хроматичні інтервали з розв'язанням в тональностях В-dur, Е-dur; - Сольфеджувати: - одноголосні вправи з підручників; - двоголосні вправи з підручників - багатолосні вправи зі збірки Є. Євпака «Хорові розспівки»; - чотириголосні вправи з підручників Б. Алексеєва «Гармонічне сольфеджіо». - Добрати два приклади	5 год.	Л.о. : 4, 5, 6, 9. Л.д. : 4, 5.	Письмове та усне опитування	5
------------	------------------------------------	--	--------	--	-----------------------------	----------

		творів з фаху на використання ладової альтерації мажору. Виписати і співати. - Переписати вправу з «Гармонічного сольфеджіо» Б. Алексеева (за вибором викладача), проаналізувати та співати по вертикалі.				
6.2	Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації	- Інтонувати: - хроматичну гаму C, D, F, G в різних розмірах із складними ритмічними малюнком; - хроматичні допоміжні до стійких ступенів у мажорі та мінорі (в тональностях до 3-х ключових знаків) - гармонічну посідованість з альтерованими акордами в тональності до 3-х ключових знаків I – III – IV – VII ^b – I – I ^b – IV – II ⁴ 3#1#3 – K64 – V7 – VI ^b – IV7#1#3 – K64 – V7 – I. - Сольфеджувати: - одно-, двоголосні вправи з підручників (з попереднім аналізом ладових ускладнень) - триголосні вправи зі збірки «Хорові розспівки» Є. Євпака; - чотириголосні вправи з альтерованими акордами з підручника «Гармонічне сольфеджіо» Б. Алексеева.	5 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 9, 10. Л.д. : 2, 5.	Письмове та усне опитування	5
6.3	Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості	- Інтонувати: звукоряди трьох видів мажору і мінору з метроритмічними труднощами в тональностях з 4-5 ключовими знаками; мелодичні звороти, запропоновані викладачем, в тональностях до трьох ключових знаків; триголосні періоди поліфонічної фактури,	4 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 9, 10. Л.д. : 2, 5.	Письмове та усне опитування, МКР.	5

		запропоновані викладачем. - Сольфеджувати: одно-, двоголосні вправи з підручників; триголосні вправи зі збірки «Хорові розспівки» Є. Євпака; чотириголосні гармонічні послідовності з відхиленням в тональності субдомінанти; - Скласти мелодію (вальс, босанова) з відхиленнями, добрати супровід і записати в нотному зошиті. - Знайти в музичних творах з фаху приклади відхилень в тональності субдомінанти виписати, проспівати.				
--	--	---	--	--	--	--

VI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Сольфеджіо» оцінюються за модульно-рейтинговою системою в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

3 семестр

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідання лабораторних занять	1	7	7
2.	Робота на лабораторних заняттях	10	7	70
3.	Модульні контрольні роботи	25	1	25
4.	Самостійна робота	5	3	15
Всього без підсумкового контролю			117	
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта			100	

Підсумковий рейтинговий бал	100
-----------------------------	-----

Коефіцієнт – 1,17

4 семестр

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідання лабораторних занять	1	7	7
2.	Робота на лабораторних заняттях	10	7	70
3.	Модульні контрольні роботи	25	1	25
4.	Самостійна робота	5	3	15
Всього без підсумкового контролю			147	
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта			100	
6.	Екзамен	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал			100	

Коефіцієнт – 1,95

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Лабораторні заняття	10
2.	Модульні контрольні роботи	25
3.	Самостійна робота	5
4.	Підсумкове тестування	10
5.	Екзамен	40
Підсумковий рейтинговий бал		100

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; повідомлення, доповідь, реферат.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

У таблиці представлено розподіл балів, що присвоюються бакалаврам упродовж вивчення дисципліни «Сольфеджіо» .

Розподіл балів за темами

3 семестр

Модулі			Модульні контрольні роботи ЗМ5
Змістовий модуль 5 (лабораторні та самостійна робота)			
T15	T16	T17	25
27	38	27	

Разом 117 балів з урахуванням коефіцієнта

4 семестр

Модулі			Модульні контрольні роботи ЗМ6.	Екзамени
Змістовий модуль 6 (лабораторні та самостійна робота)				
T18	T19	T20	25	40
38	27	27		

Разом 117 балів з урахуванням коефіцієнта

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Рейтин- гова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів, то семестрові оцінки визначаються в установленому порядку в межах стобальної шкали, а підсумкова – як середня зважена оцінка.

Форми проміжного контролю визначаються кафедрою самостійно і чітко прописуються в робочій навчальній програмі.

Кількість балів, яку студент набрав під час вивчення дисципліни, оголошується на останньому практичному (семінарському, лабораторному) занятті.

Результати проміжного та підсумкового контролю знань зазначаються у відомості обліку успішності, а загальна підсумкова оцінка – в індивідуальному навчальному плані студента (ІНПС).

Семестровий контроль в Університеті здійснюється у формі, передбаченій навчальним планом.

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗДІСНЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

1. За джерелом інформації:
 - Словесні: пояснення, розповідь, бесіда.
 - Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
 - Практичні: вправи, слуховий аналіз, читання з аркуша.
2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.
3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.
4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою, виконання індивідуальних навчальних проектів, творчі завдання.

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- Опорні схеми за темами.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

IX. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ВИМОГИ

Необхідною складовою проведення екзамену з «Сольфеджіо» є написання *музичного диктанту*. Ця форма роботи передбачає перевірку найголовніших якостей музиканта – професіонала : музичну пам'ять, почуття ладу, тональності, ритму тощо.

Усна перевірка знань проводиться за екзаменаційними білетами, що вміщують 3 завдання :

1. Ладо – інтонаційні вправи (спів гамм з певними завданнями)
2. Побудова в певній тональності чи від звуку заданих інтервалів, акордів, спів секвенцій, акордових чи інтервальних послідовностей.
3. Читання одноголосних, двоголосних або чотириголосних прикладів з аркуша.

Сумарно оцінка за екзамен – 40 балів

X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио. – М., 1975.
2. Васильева К., Гиндина М., Фрейндлинг Г., Двухголосное сольфеджио. «Музыка» Ленинградское отд., 1980.
3. Драгомиров П. Сольфеджио. М., 1967.
4. Зебряк Т. Играем на уроках сольфеджио. М., 1986.
5. Калмыков Б., Фридкин Г. Сольфеджио. Часть 1, одноголосие. М., 1962.
6. Калмыков Б., Фридкин Г. Сольфеджио. Часть 2, двухголосие. М., 1973.
7. Калугина М., Халабузарь П. Воспитание творческих навыков на уроках сольфеджио. Методическое пособие для ДМШ. М., 1987.
8. Ладухин Н.М. Одноголосное сольфеджио. М., 1988.
9. Лицвенко И.Г. Курс многоголосного сольфеджио. Выпуск 1. М., 1971.
10. Островский А.Л., Соловьев С.Н., Шокин В.П. Сольфеджио. М., 1964.
11. Писаревський А. Сольфеджіо. Київ, 1963.

Додаткова література:

1. Афоніна О.С. Сольфеджіо (6-7кл.). К.: Мелосвіт, 2006.
2. Вахромеева Т.Н. Справочник по музыкальной грамоте и сольфеджио. М., 2004.
3. «Музыкальная энциклопедия» М., 1979
4. Рубец А. Одноголосное сольфеджио. М., 1981.
5. Серебряный М. Сольфеджио на ритмоинтонационной основе современной эстрадной музыки. Киев, «Музична Україна», 1987.
6. Способин И. Сольфеджио – двухголосие и трехголосие. М., 1977.
7. Способин И. Элементарная теория музыки. М., 1985
8. Струве Г. Хоровое сольфеджио. М., 1979.
9. Ходоровська І.М. Збірник диктантів з сольфеджіо на матеріалі українського фольклору та музики українських композиторів/мультимедійний посібник. К., 2014.
10. Юсфин А. Сольфеджио на материале советской музыки. Л.-М., 1975.

Збірки музичних диктантів:

1. Агажанов А. Двухголосные диктанты. М., 1962.
2. Блинський С., Олендарьов В. Музичний диктант. Київ, «Музична Україна», 1976.
3. Алексеев Б., Блюм Д. Систематический курс музыкального диктанта. Изд. 2-е, М., 1976.
4. Ладухин Н. Тысяча примеров музыкального диктанта. М., 1964.
5. Музыкальные диктанты для ДМШ, изд. 2-е. Сост. Ж.Металлиди и А.Перцовская. Ленинград, «Музыка», 1982.
6. Островский А.Л., Павлюченко С.А. Шокин В.П. Музыкальный диктант. Пособие для музыкальных школ, училищ и консерваторий. Вып. 1-й, одноголосие. М.-Л., 1941.
7. Островский А.Л., Павлюченко С.А., Шокин В.П. Музыкальный диктант. Вып. 2-й, двухголосие, многоголосие и аккордовое движение. М.-Л., 1948.
8. Писаревський А. Музичний диктант. Посібник для музичних шкіл і музичних училищ. Київ, 1959.
9. Фрейндлинг Г. Двухголосные диктанты. М., 1962.
10. Фридкин Г. Музыкальные диктанты. М., 1965.